

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto rašymo vertinimo instrukcija

2010 m. valstybinis brandos egzaminas

Lietuvių kalbos (gimtosios) valstybinio brandos egzamino teksto rašymo vertinimo kriterijai

I. A. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.	4	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis. Ją plėtojantys teiginiai rodo, kad autorius gerai suvokia problemos esmę ir kontekstą.
	3	Tema suvokta. Pakankamai ¹ aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai (stinga prasminių akcentų).
	2	Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai ² aiški pagrindinė mintis, neformuluojami teiginiai.
	1	Tik teksto fragmentai susiję su tema / neaiški pagrindinė mintis.
	0	Užduotis, tema nesuvokta, rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema.
2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas). <u>Pastaba.</u> Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus.	5	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Visi argumentai tinkami ³ ir svarūs ⁴ . Teiginiai išsamiai pagrindžiami ⁵ .
	4	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai tinkami, bent vienas iš jų svarus; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami.
	3	<ul style="list-style-type: none">▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai iš esmės tinkami, bet nepakankamai svarūs; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami./▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi socialine patirtimi, argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai pagrindžiami.
	2	Bent pusėje teksto teiginiai grindžiami remiantis socialine patirtimi. Argumentai tinkami, bet nepakankamai svarūs. Yra kultūrinės patirties užuominų.
	1	Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi tinkamai pagrįsti teiginius; dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.
0	Teiginiai nepagrindžiami / argumentuojama netinkamai.	
Iš viso	9×2=18	

¹ **Pakankamai** [...] – nors ne iki galo aišku, bet užtenka, kad būtų suprasta, – esmė pasakyta.

² **Nepakankamai** [...] – nors užuominų yra, bet jų neužtenka, kad būtų suprasta, – esmės nėra.

³ **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

⁴ **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti tezę (pagrindinę mintį). Argumento svarumas – jo santykis su tema.

⁵ **Išsamus pagrindimas** – tai teiginio ir argumentų tarpusavio ryšių demonstravimas, t. y. pagrįstas ir įtikinamas samprotavimas, o ne argumentų gausa (argumentų turi būti nei per daug, nei per mažai – tiek, kad teiginys būtų įrodytas, kad teze būtų galima patikėti).

I.B. Teksto interpretacijos turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Teksto temos, problemos, idėjos, vertybės.	4	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Aiški skaitymo kryptis.
	3	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Nukrypstama nuo skaitymo krypties.
	2	Interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės suvokta iš dalies. Neaiški, bandoma rinktis skaitymo kryptis.
	1	Teksto tema / problemos suvoktos paviršutiniškai. Nepasirinkta skaitymo kryptis.
	0	Tekstas nesuvoktas. Pasirinkta skaitymo kryptis prieštarauja teksto prasmei.
2. Interpretacijos pagrindimas: pasirinkti teksto elementai (erdvė, laikas, pasakotojo/ kalbančiojo / veikėjo situacija, veiksmas / vyksmas, meninė kalba, kompozicija) ir kontekstas. Pastaba. Fakto – literatūros istorijos (konteksto) ar teorijos – klaida laikoma interpretacijos trūkumu tais atvejais, kai kenkia interpretacijos pagrindumui.	5	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami pasirinkti teksto elementai, pakankamai suprasta ir atskleista jų paskirtis. Motyvuotai remiamasi kontekstu (kultūros / epochos, kūrybos / kūrinio ir kt.).
	4	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, iš esmės suprasta ir atskleista jų paskirtis. Ne visada motyvuotai remiamasi kontekstu.
	3	Ne visada paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, bandoma aiškinti jų paskirtį. Kontekstas menkai siejamas su interpretuojamu tekstu.
	2	Didesnėje teksto dalyje nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojama remiantis išankstiniu žinojimu / pasirinkti teksto elementai analizuojami fragmentiškai. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	1	Nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Bandoma analizuoti tekstą. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	0	Tekstas atpasakojamas. Interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas (žr. pastabą).
Iš viso	9×2=18	

Pastaba. Visas rašinys vertinamas nulių taškų, jei:

- užduotis neatlikta;
- samprotavimo rašinys parašytas kita, nei nurodyta, tema;
- interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas.

II. Teksto sandaros ir vientisumo vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Teksto sandara ir vientisumas. Pastaba. Vertinamas visas tekstas. Teksto sandaros ir vientisumo trūkumai nedubliuojami.	4	Tekstas vientisas, tinkamos sandaros: <ul style="list-style-type: none"> • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti įžanga; • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti pabaiga; • išlaikytos tinkamos struktūrinių dalių proporcijos; • tekstas vientisas ir nuoseklus, nėra nemotyvuotų minties šuolių, nereikalingų pasikartojimų; • teksto skaidymas pastraipomis pagrįstas.
	3	1–2 trūkumai
	2	3–4 trūkumai
	1	5–6 trūkumai
	0	Nepaisoma samprotavimo ⁶ teksto sandaros reikalavimų, dėl trūkumų tekstą sunku suprasti / 7 ir daugiau trūkumų.
Iš viso	4×2=8	

⁶ Samprotavimas gali būti dedukcinis, indukcinis arba analoginis.

III. Kalbinės raiškos vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai	
Bendrųjų stiliaus reikalavimų laikymasis.	5	Kalba aiški, logiška, sklandi, tiksli, glausta; nepastebėta ryškių stiliaus trūkumų. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. 1–2 trūkumai	
<u>Pastabos:</u> 1. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.		4	3–5 trūkumai
2. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, tačiau ta pati stilistinio žodyno klaida – laikoma viena klaida.		3	6–7 trūkumai
3. Stiliaus ir logikos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.		2	Mintys formuluojamos nevisiškai aiškiai, kai kuriuos teksto fragmentus dėl raiškos trūkumų sunku suprasti. / 8–12 trūkumų
		1	13–15 trūkumų
	0	Mintys formuluojamos neaiškiai, didesnę teksto dalį sunku suprasti. 16 ir daugiau trūkumų	
Iš viso	5×2=10		

IV. Kalbos normų laikymosi vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Rašybos, skyrybos, gramatikos, žodyno taisyklių ir normų laikymasis.		
<u>Pastabos:</u> 1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Tarptautinių žodžių žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai.	16	Kalba taisyklinga / 1–2 klaidos
2. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis, išskyrus, kai	15	3 klaidos
• taškai nerašomi ant <i>i</i> – laikoma viena klaida visame darbe, tačiau jei taškai nerašomi ant <i>ė</i> – klaidų nedubliuoti;	14	4 klaidos
• anglišku raiškimu rašymas – laikoma viena klaida visame darbe;	13	5 klaidos
• žodžių kėlimo klaidos – laikoma viena klaida visame darbe.	12	6 klaidos
3. Ta pati rašybos, gramatikos ir žodyno klaida, pasikartojanti net kelis kartus, laikoma viena klaida (pvz., žodis <i>grįžti</i> kelis kartus parašytas <i>gryžti</i>)	11	7 klaidos
4. Akies klaida laikomas atsitiktinė klaida, kuri darbe nesikartoja, t.y. kitur rašinyje žodis rašomas taisyklingai. Trys akies klaidos laikomos viena raštingumo klaida.	10	8 klaidos
5. Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas ir ta pati citatos skyrybos klaida.	9	9 klaidos
6. Sintaksinės konstrukcijos neišskyrimas arba skyrimas iš vienos pusės laikomas viena klaida.	8	10 klaidų
7. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.	7	11 klaidų
	6	12 klaidų
	5	13 klaidų
	4	14 klaidų
	3	15 klaidų
	2	16–17 klaidų
	1	18–20 klaidų
	0	21 ir daugiau klaidų
Iš viso	16	

Pastaba. Jeigu kandidatas parašė mažiau nei 400 žodžių ir padarė rašybos, skyrybos ar gramatikos klaidų, už kiekvienus 30 trūkstančių žodžių atimama po 1 tašką iš viso jo rašinio įvertinimo.

Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai	Trūkstančių žodžių skaičius	Atimami taškai
11–40	1	191–220	7
41–70	2	221–250	8
71–100	3	251–280	9
101–130	4	281–310	10
131–160	5	311–340	11
161–190	6	341–370	12